

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาของสังคมโลกและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีส่งผลให้การดำเนินชีวิต และสุขภาพของประชาชนยุ่งยาก และซับซ้อนขึ้น การต่อสู้ดิ้นรนแข่งขันกันทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรม เช่น โรคเครียด และโรคจากการขาดการออกกำลังกายมากขึ้นกว่าในอดีต และมีแนวโน้มจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น หากประชาชนในประเทศยังไม่ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง รัฐจึงได้มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การป้องกัน การส่งเสริมพัฒนา และการบริหารจัดการชีวิต เพื่อดำรงสุขภาพที่ดี อันเป็นรากฐานสำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่สมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการมีสภาวะทางสุขภาพที่สมบูรณ์ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 6, 15 - 16) ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศ กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศและให้สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาของชุมชน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา โดยการถ่ายทอดความรู้ การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมและปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้นสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล หลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่ำถึง 12 ปี และทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการจัดการศึกษาสำหรับทุกกลุ่ม เช่น การศึกษาพิเศษ การศึกษาสำหรับผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 2 - 3)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการเรียนรู้ คุณลักษณะ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนออกเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ สุขศึกษาและพลศึกษาเป็นสาระหนึ่งใน 8 สาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความหมายและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนโดยตรง เพราะครอบคลุมเรื่องสุขภาพที่เป็นพื้นฐานจำเป็นต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้เรียนแต่ละคน โดยมุ่งพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสาระความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ที่จำเป็นที่ผู้เรียนต้องรู้ ด้านการสร้างเจตคติและค่านิยมที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง การเคารพในสิทธิของผู้อื่น และกฎกติกาของสังคม

ในการเรียนรู้สุขศึกษา ผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นและจูงใจให้กำหนดเป้าหมายที่เป็นจริง และมีคุณค่าในการพัฒนารูปแบบของวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี พัฒนาทักษะการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม รู้จักการสร้าง ความรับผิดชอบต่อสังคม และสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้านและในชุมชนทั้งชุมชนที่ตัวเองอยู่อาศัยและชุมชนอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตที่แตกต่างกันและยอมรับในความต่างต่างนั้น เกิดการพัฒนาความสามารถในการเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายความเครียด ความกดดัน ความขัดแย้ง และการสร้างเสริมสุขภาพ

ในการเรียนรู้พลศึกษา ผู้เรียนจะได้รับโอกาสให้เข้าร่วมในกิจกรรมทางกายและกีฬาทั้งประเภทบุคคล และประเภททีมอย่างหลากหลายทั้งของไทยและสากล กิจกรรมทางกายและกีฬาต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามศักยภาพด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนาทางกาย ได้ปรับปรุงสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย เกิดการพัฒนาทักษะกลไกอย่างเต็มที่ ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการฝึกตนเองตามกฎ กติกา ระเบียบ และหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้แข่งขันและได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม ได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยตรงตามความถนัดและความสนใจ ได้ค้นหาความพึงพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางการกีฬา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย และรักการออกกำลังกาย (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 7)

การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในสถานศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาครบถ้วนจากสาระต่างๆ คือ การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ ชีวิตและครอบครัว การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ การป้องกันโรค และความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งสามารถจัดให้สอดคล้องเชื่อมโยง บูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ อีก 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และยังนำไปจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อการเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้สถานศึกษาจะต้อง

จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนทุกคนตระหนักในความสำคัญของการปฏิบัติตน ที่จะนำไปสู่ชีวิตที่มีคุณภาพด้วยการมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ยังจะต้องร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่มีสุขภาพดีให้เกิดอย่างยั่งยืน รวมถึงการยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการจัดให้ท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้มีการนำมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ครูได้จัดทำรายละเอียดในส่วนที่เป็นของท้องถิ่นตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ทั้งนี้ให้ครูและผู้เกี่ยวข้องนำภูมิปัญญาที่มีอยู่จากท้องถิ่นของตนเองมาจัดทำหลักสูตร ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาพัฒนาหลักสูตรได้ มีหลายประเภทตามสภาพทางภูมิศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น อันจะเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักความผูกพันกับท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 1-5)

โรงเรียนวัดป่าประดู่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของเขต 1 ตั้งอยู่เลขที่ 136 ถนนสุขุมวิท ตำบลท่าประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เปิดทำการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดป่าประดู่เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองใกล้เคียงกับที่ทำการของกลุ่มอนุรักษ์การนวดไทยวัดบ้านดอน ซึ่งเป็นกลุ่มของชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันเพื่อรักษาโรคพื้นฐานตามภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมา และศึกษาหาความรู้ ความชำนาญจากแหล่งวิชาเพิ่มเติม โดยได้รับการสนับสนุนจากโรงพยาบาลวังจันทร์ ซึ่งใช้ชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มอนุรักษ์ การนวดไทยวัดบ้านดอน” ปัจจุบันการนวดแผนไทยกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งมีการเปิดสอนและให้การรักษาด้วยวิธีการนวดแผนไทยกันอยู่ทั่วไปด้วยเหตุผลว่าการรักษาโรคด้วยการนวดแผนไทยตอบสนองต่อปัญหาด้านสุขภาพ วิธีการรักษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะเกิดจากภาวะความจำเป็นในการแสวงหาวิธีบำบัดรักษาโรคเพื่อให้พ้นภาวะทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วย การนวดแผนไทยได้พัฒนากลายเป็นระบบวัฒนธรรมทางการแพทย์ที่ได้ผ่านกระบวนการสั่งสมและสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานร้อยปี กล่าวได้ว่าการนวดแผนไทยมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพและชีวิตของคนในสังคมไทยตลอดมาเนื่องจากการบำบัดรักษาด้วยวิธีธรรมชาติ (กิตติวรรณ จันทรฤทธิ์, 2542, หน้า 86 - 89) โรงเรียนวัดป่าประดู่มีนโยบายสำคัญที่จะสนับสนุนให้ครู และชุมชนร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น ในส่วนของโรงเรียนก็มีศักยภาพเพียงพอทั้งในด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และความร่วมมือของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ วิทยาการที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นการจัดหลักสูตรการนวดไทย วัดบ้านดอน นอกจากเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วยังเป็นการย้

เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยตลอดจน การถ่ายทอด คุณธรรม จริยธรรม แบบไทยได้เป็นอย่างดี วิจัย ในฐานะที่เป็นครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษาจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การนวดไทยวัดบ้านดอน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนวัดบ้านดอนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงโรงเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เน้น การดูแลสุขภาพและยังช่วยส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนตามวิถีไทย ตลอดจนช่วยให้นักเรียน มีความรู้พื้นฐานทางด้านการนวดไทยวัดบ้านดอนซึ่งจะสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพในท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยองสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง มีเจตคติต่อการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง มีทักษะปฏิบัติอยู่ในระดับดีขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษาที่สอดคล้องกับ สภาพท้องถิ่นเป็นแนวทางสำหรับผู้สอน ครูวิชาการ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผน พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น
2. เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เป็นแนวทางสำหรับนักเรียนในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถ นำทักษะการปฏิบัติไปประกอบเป็นอาชีพที่สุจริตได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดป่าประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 8 ห้องเรียน 320 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนวัดป่าประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเหตุผลดังนี้คือ

2.1 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สนใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง การนวดไทยวัดบ้านคอน

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนวัดป่าประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนวัดป่าประดู่สนับสนุนโดยเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามความสนใจและเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเอง

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาสาระกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 4: การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค เรื่อง การนวดไทยวัดบ้านคอน จังหวัดระยองประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของการนวด ทำนวดและวิธีการนวด ความรู้พื้นฐานของการนวด การเตรียมตัวก่อนนวด ข้อควรระวังและข้อห้ามในการนวด การปฏิบัติตัวของหมอนวด คุณธรรมจริยธรรมของหมอนวด ขั้นตอนการนวดไทยวัดบ้านคอนจังหวัดระยอง และการอนุรักษ์การนวดไทยวัดบ้านคอนจังหวัดระยอง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลองใช้หลักสูตร 58 ชั่วโมง

5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ตัวแปรต้น คือ การใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การนวดไทยวัดบ้านคอน จังหวัดระยอง

5.2 ตัวแปรตาม คือ

5.2.1 ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดไทยวัดบ้านคอน จังหวัดระยอง

5.2.2 เจตคติที่มีต่อการนวดไทยวัดบ้านคอน จังหวัดระยอง

5.2.3 ทักษะการปฏิบัติ เรื่องการนวดไทยวัดบ้านคอน จังหวัดระยอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง หมายถึง เนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ ที่จัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคม สนองความต้องการของท้องถิ่นที่โรงเรียนวัดป่าประดู่ตั้งอยู่เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อ การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง
2. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการจัดมวลประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนวดไทยวัดบ้านดอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการสร้างหลักสูตร การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การทดลองใช้หลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร
3. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ในการวิจัยนี้จะใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรเบื้องต้น เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรเบื้องต้น โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร
5. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดป่าประดู่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550
6. การปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรในแต่ละขั้นตอนมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์
7. ความรู้ความเข้าใจ การนวดไทยวัดบ้านดอนจังหวัดระยอง หมายถึง การบอกหรือการอธิบายของนักเรียนเกี่ยวกับ การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง ที่ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของการนวด ทำนวดและวิธีการนวด ความรู้พื้นฐานของการนวด การเตรียมตัวก่อนนวด ข้อควรระวังและข้อห้ามในการนวด การปฏิบัติตัวของหมอนวด คุณธรรมและจริยธรรมของหมอนวด ขั้นตอนการนวดไทยวัดบ้านดอนจังหวัดระยองและการอนุรักษ์การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง
8. แบบวัดความรู้ความเข้าใจการนวดไทยวัดบ้านดอนจังหวัดระยอง หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถในการบอกหรือการอธิบายของนักเรียนเรื่องการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ

9. ทักษะการปฏิบัติการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง หมายถึง ความสามารถ และคุณลักษณะ ในการปฏิบัติการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง ที่ประกอบด้วย การปฏิบัติ ทักษะการนวด ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในห้องเรียน และการนำเสนอข้อมูล

10. แบบวัดทักษะการปฏิบัติการนวดไทยวัดบ้านดอนจังหวัดระยอง หมายถึง เครื่องมือ วัด ทักษะการปฏิบัติการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ที่กำหนดรายการตัวบ่งชี้พฤติกรรมตาม ระดับคุณภาพ 5 ระดับ

11. เจตคติที่มีต่อการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง หมายถึง ท่าที ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง และการเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหลักสูตร ท้องถิ่นเรื่อง การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง

12. แบบวัดเจตคติที่มีต่อการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง หมายถึง เครื่องมือวัด เจตคติที่มีต่อการนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

13. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิด ได้เองโดยผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์ จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง

14. การนวดไทยวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง หมายถึง การใช้มือสัมผัสร่างกายโดย การกด คึง บิด คัด ทุบ อย่างมีระบบเพื่อผ่อนคลายหรือเพื่อการบำบัดรักษาโรค ซึ่งเป็นภูมิปัญญา ท้องถิ่นของวัดบ้านดอน ในตำบลเชิงเนิน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง